

Unterricht zu einem Erforschen oder Anschauen der Natur umgestalten soll, sehen will,» teils solche, »die durch die Art und Weise ihrer Formulierung im höchsten Grade überraschen, die geradezu den Eindruck genialer Anticipationen machen.»

Érdekes statisztikai adatokra is juthatunk, ha például csak a tárgymutatót is végiglapozzuk. Láthatjuk egyebek között, hogy a tantárgyak közül az anyagelv tanítása érdekelte legjobban az 1896-iki német irodalmat, a pædagogia történeti alakjai közül Pestalozzi (ekkor volt születésének 150 éves fordulója), a külső tanügyi kérdések közül a fizetésügy kérdése stb.

E mutatóványok és adatok, remélem, fogalmat adhatnak arról a pontosságról és tartalmasságról, mely e bibliographiai munkát kitünteti. Vajha gondoskodnának hasonló módon a többi culturnemzetek is pædagogiai irodalmuk bibliographiájáról.

WALDAPFEL JÁNOS.

Madzsar Gusztáv: Két módszeres beszámoló. A) *A magyar nyelv tanítása a gymn. III. osztályában.* B) *A német nyelv tanítása a III. és IV. osztályban.* Megjelent a makói m. kir. áll. főgymn. 1897/98. évi értesítőjében 5—17. ll.).

A programmértekezések céltévesztett tárgyai között örömmel üdvözöltük e két értekezést, melyek mind tárgyuknál, mind az anyagfeldolgozásánál fogva igen érdekesek és elsősorban a gymnasiumi oktatás iránt érdeklődők, legközelebről tehát a tanárok figyelmét keltetik fel.

A gymnasiumi oktatás még mindig nincs azon a fokon, minőn állania kellene. A fiatal tanár kimegy és elkezd tanítani, mielőtt a tanítás művészetét elsajátította volna. Úgy jár, mint a mázoló, ki azon hitben, hogy ő is az ecsettel dolgozik, a vásznon is megkísérli . . . A szaktárgyakban való jártasság, a kellő tudományos előkészültség maga nem elegendő, ez csak követelmény, mely nélkül a katedrára senki sem bocsátható, de ép oly, sőt szigorubb követelménynyé kellene tenni a *tanítás művészetének gyakorlati elsajátítását.* Ez az első kellék, a mire a tanárnak szüksége van, e nélkül nem taníthat; inkább csekélyebb előkészültség, kevesebb elmélet, de a tanítás gyakorlatában elengedhetetlen jártasság.

Egy gyakorló iskola és annyi középiskola! Elérkezik majd az idő, midőn ezen iskola decentralisatiója is elkövetkezik; Kolozsvár és a harmadik egyetem székhelyére is kerül egy-egy. Messze van még és az említése is csak olyan pium desiderium, de vajjon nem lehetne-e addig még e tanárhányos világban is segíteni a dolgon? Azt hiszem, igen. Minden intézetben vannak tanárok, részben olyanok, kik mestereknek

születtek és mintegy magukkal hozták a tanítás művészetét, részben olyanok, kik azt megtanulták. Ezen tanárok előadásainak látogatása a kezdő tanárra oly jótékony hatást gyakorolna, melynek hasznát legelső sorban maga az iskola és így az oktatásügy élvezné. A hospitálást kötelezővé kellene tenni; a sok sallang helyett, a mely alatt mintegy nyög a középiskolai tanár, ily kiváló fontosságú és érdekű dolgot kellene reá kényszeríteni, a mely később a legkellemesebb, a legideálisabb teendőjévé válnék.

Ez az egyik. A másik a módszeres értekezletek. Itt is sok félreértés javítható és annál nagyobb téren, minél nagyobbá tesszük azon kört, melylyel értekezleteink eredményét közöljük. És lehet-e erre alkalmasabb tér, mint az értesítő, mely egy iskola évi munkájáról számol be?

A közfelfogás ily irányban való javulásának biztató jelei azok a módszeres dolgozatok, melyek tanári köreinkben feldolgozásra kerülnek, folyóiratainkban és értesítőinkben napvilágot látnak, s melyek közé tartozik a czímbeli két értekezés is.

Mindkét tárgy rendkívül érdekes, érezte ezt maga a szerző is; mint lelkesebb tanáraink egyike, nagy szeretettel fogott munkájához, elénk tárta egy-egy órájának képét és így közvetlenségében láthattuk a tárgyáért és annak tanításáért érdeklődő tanár lelki munkáját.

Az elsőben a magyar nyelv tanításáról szól a gymn. IV. osztályában. A beszámoló ezen része két pontra osztható; az első az egész évi anyagot jelzi, a nyelvtan tanítását példával világítja meg, majd áttér a művészi verselés tárgyalásának megemlítésére és végül az olvasmányok módszeres feldolgozására egy óra anyagának tüzetes megjelöléssel ad példát; ezen rész dolgozatának második és érdekesebb pontja. Gyulai Pál költeményét, *A tudóst*, olvassák. A nyelvi és tárgyi magyarázatok megjelölésén kívül részletesen kidolgozott tervet mutat be, egy óra præparatióját, megjelölve még a következő írásbeli dolgozat tárgyát is.

A tárgyalandó anyag ily feldolgozása a tanítás sikerét előre biztosítja; a módszeres értekezleten ily beszámolókkal példát nyújthat a tanár, mint kell tanítanunk, miképen kell a gyermek gondolkodási képességét, az érdeklődést fölkeltenünk.

Maga a feldolgozás nem épen hibátlan; de a hibák elenyésznek az ügybuzgóság mellett, melylyel a tanár tárgyát tanítani iparkodik. Nagyon helyes, hogy az érzelmi momentumok megvilágítása céljából elsőben maga olvassa el a költeményt, sajnálattal nélkülöztem azonban a kidolgozásban, hogy a tanulók valamelyike újból elolvassa; a költemény szerzőjét se nevezze meg maga a tanár; a gyermek is tudja, hadd mondja ő meg. Már a részletező kérdések előtt elmondhatja valamelyik tanuló a rövid tartalmat. De ezek és azon megjegyzése, hogy a versformáknál csak a külső, azonnal észrevehető dolgokra szorítkozik — pedig már a

versszakról, mint egységről is beszélt (l. 7. o.) —, semmit sem vonnak le az értekezés becséből.

A beszámoló második része a német nyelv tanításáról szól a gymn. III. és IV. osztályában. Tudatában volt a nagy nehézségnek, melylyel tanár, tanuló, szülő stb. megküzdeni kénytelen, hogy oly egynyelvű helyen, minő a mi Alföldünk e tája, a német nyelvre sikerrel oktathassanak. Azért az anyag feldolgozása még tüzetesebb, mint a magyar olvasmány-nál és inkább a nyelvtani szabályok helyes alkalmazására fordít gondot, mint magának az olvasmánynak, erkölcsi momentumaira, a miről ugyan szó volt, bár csak a magyar olvasmánynál, a módszeres értekezleten (l. 21. o.), de a dolgozatban, már a német részben, nem igen van nyoma. A feldolgozás módja mintaszerű; de rendkívül nehéznek vélem, különösen a gymn. III. vagy akár IV. osztályában, midőn még csak egy, legfeljebb másfél évig tanultak németül. Helyes, hogy szórendre, a német kifejezésekre, a latin nyelvvel egyező és a magyartól különböző nyelvi sajátságokra kelyezi a fősúlyt; egyes mondatok azonban nagyon is hosszúak, többszörösen összetettek, így ezeknek szerkesztése, elemzése, magyarból németre fordítása meghaladja a tanulók német nyelvi készségét; elégséges az ily kezdő fokon, még a IV. osztályban is, ú. n. tő-, majd bővített mondatok szerkesztése, a szórendi szabályokat, kifejezéseket így könnyebben és alaposabban elsajátítják a tanulók. Helyes, hogy az összefoglalásnál a rövid tartalmat jegyzékbe foglalják és hogy a feldolgozott anyag köréből választják az írásbeli dolgozatot.

(Szeged.)

VAJDA (WEILLER) GYULA.

VEGYESEK.

— Jenai szüneti cursusok. A jeni szüneti cursusok már nem idegenek a magyar tanítóvilág előtt. Évről-évre akad a sok nem német látogató sorában néhány magyar ember is, középiskola, polgáriskola, népiskola emberei, vegyesen. Vonzza őket, úgy látszik, első sorban a pädagogia, melynek itt Rein előkelő képviselője, de vonzza őket a cursusok egyéb nyelvi, irodalmi, culturtörténeti, természettudományi anyaga is, és vonzza őket — last not least — a szép, classikus vidék, a gyönyörű Thüringia is, benne Jenán kívül Eisenach a Wartburggal, Weimar, stb.

Az idei cursusokról ép az imént jelent meg az új, sokat ígérő programm. A cursusok aug. 2-ikától aug. 22-ig tartanak. Két nagy csoportra oszlanak: A) Általános továbbképző cursusok hölgyeknek és uraknak. B) Speciális továbbképző cursusok középiskolák természettudományi tanárai számára. Az A) a cursusok ismét háromfélék: I. 1. Botanika,